

ne nagrizejo in navertajo. Poslednjo omenjeni pomoglej zoper tega červa res precej pomaga, ker ondi, kjer skorje ni, červ, mešički in gosenice poginejo, v ostalih rižah skorje pa se zbirajo in stakajo soki, katerih červ ne more terpeti.

Tem hitreje zapustijo červi skorjaste riže, če se drevesu dá močen gnoj, postavimo, gnojnice, ostanki kervi itd.

Če se posekano drevje ne dá pred rojenjem te živali iz gojzdov izvoziti, se pa mora to vsaj mesca junija (rožnika) zgoditi. Drevje je o tem času polno červivega zaploda in ta se lahko z drevjem vred iz goš pospravi. Zvoženi les pa moraš doma ročno olupiti in skorjo sožgati. Pa tudi v gojzdih, kjer burje ne lomijo in pregibajo dreves, moraš o pravem času sekati in posekane debla izvoziti, ker se tudi tukaj červov hitro zaredí, posebno če jim je vreme ugodno. Vendar včasih tudi vse to nič ne pomaga. Včasih je namreč dosti dreves v korenini poškodovanih, tudi je dosti ostalih visokih štorov po gojzdu, ali pa so hroščevi ali kebrovi červi drevesa objedli, da te sedaj bolehajo itd. Vse to je zarodu červov ugodno. V takih okolščinah se mora natanko pregledovati, ali se červ ni morebiti pozabljenih posekanih ali suhih dreves, ali pa v gojzdu spostavljenih derv itd. poprijel. So se pri tem pregledovanji našle drevesa, v katerih bi utegnil še červ biti, jih moraš zaznamovati in berž ko je mogoče olupiti. Najbolj se mora gledati na stan, kamor červ najraje zahaja, to je na suhe in tople kraje, postavimo, visočine, berda, bregove, kraje, kamor pol-dansko solnce sije itd.

Najbolj potrebno je, da se gojzdi pregledujejo o tem času, kadar červi rojijo, to je, kadar bukva zelena prihaja. Pa tudi pozneje se morajo gojzdi pregledovati, posebno v vročih letih.

Treba pa je tudi, da pregledovavec pozná, kje se je červ naselil. To pa ni sila težko. Matica namreč, kadar si matično luknjo ali rižo pod skorjo dela, spravi iz te luknje izgrizeno moko ali prah, ki pa ali na koncu luknje ostane ali pa iz nje pade in se na gerbančah, na mahu, pajčevini itd. po drevji raztrosi. Če s sekiro v deblo butiš, se bo ta moka raztrosila pred tvojimi očmi, ktero pa tudi lahko na nekako posebnem duhu spoznaš. To moraš pa v lepem jasnem vremenu storiti, zakaj dež izpere včasih vse znamenja te moke. S temi luknjicami ne zmeš zamenjati luknjic, ki pomenijo, da je červ drevó že zapustil. Matična luknja je večidel lahko spoznati, če ni od skorje zakrita. Tudi na žolno moraš paziti, ki rada tam s svojim kljunom pika in poka, kjer je červ svoj zaplod naselil. Najložeje se spodej z nožem preiskava, če skorjo tam, kjer se ti zdí, da je červ, odrežeš. Najbolj pa červa kaže bolehanje dreves, ki se večidel malo tednov po červovem naseljenji začne. Skorja pri takih drevesih je nekako sivasta in se luši. Tudi šilovje na drevesu od tega prihaja rudeče.

Vse, kar sem dosedaj povedal, pripomore, da se lahko červa ogneš. Červa ogibati se pa ni zadosti. Ako hočeš gojzde tega merčesa varovati, ga moraš tudi ondi, kjer se je že ustanovil, pokončavati. Pokončava se pa červ skoro ravno tako, kakor sem že gori omenil.

Kakor sem že povedal, červ ne napada samo suhega in bolnega lesa, ampak tudi zdrave drevesa. Vendar so mu suhe in bolne debla najljubše. Ako na to skušnjo paziš, boš dobro storil, če v gojzd suhega ali poškodovanega lesa veržeš, na katerem se červ vloví. To pa se le tedaj stori, kadar se červ celó pomnožuje. Za to nastavljanje je najbolj pripraven les od burje zlomljen ali kako drugač pokvarjen. Tak les se verže na kraj, kjer se je najbolj červa nadjati; najbolje je, da se drevó z vejami vred na podloženo šotorovje ali pa kamenje dene, da červ tudi od spodaj deblo nagrízovati in vertati začne. Take debla za vlovenje červov začneš nastavljati, kadar červi pervikrat rojijo. So nastavljene debla že s červom in njegovim zaplodom napolnjene, moraš nove nastaviti zraven starih. Ker pa červ vendar razun nastavljenega lesa še tudi drugo, stoječe in

zdravo drevje napada, se mora vedno na to zelo paziti. Posebno moraš na blizo nastavljenega drevja stoječi les gledati. Kakor hitro se vidi, da so matične luknje v nastavljenem lesu dodelane, po tem takem 5 tednov potem, ko si drevje nastavil, moraš te nastavljene debla olupiti in s červovim zaplodom napolnjeno skorjo sožgati. Paziti pa moraš, ali je ktera gosenca se že v červa spremenila in da ne ostane v gojzdu. Tudi moraš vse to o hladnem vremenu storiti, ker so tedaj ti merčesi nekako omamljeni in oterpnjeni. Tudi veje se morajo s skorjo vred sožgati, ker tudi v njih so majhni červi, ki, ako se pomnožijo, ravno tako škodujejo, kakor veliki. Nastavljati se pa suh in pošodovan les še tedaj more, kadar se že zdravo drevje sušiti začne. To nastavljanje je edini pomogljej, červa še o pravem času ugonobiti.

Nekteri gojzdnarji sicer terdijo, da tega nastavljanja dan današnji nihče ne bo rabil, ker smo gori omenjene pripomočke za boljše spoznali, in ker tak nastavljen les le več merčesa v gojzde privabi; al visoko učeni prof. dr. Raceburg pravi, da to ni res. Se vé da nastavljene stebila bolj gojzdom škodujejo kakor hasnijo, če jih kar nastaviš in se potem ne zmeniš več za-nje, da ti červi izletijo. Če pa dobro na-nje paziš in skorjo o pravem času olupiš, kar vendar ni težko. kaj potem škoduje, če se je pridružil iz sosedove goše kak červ? Dobro je nek tudi, da se take za nastavo namenjene stebila nekoliko nažgejo, ker na požige červ rad zahaja. Drevesa so pa le, kakor sem že omenil, tedaj za nastavljanje, kadar je červ nevarno se pomnožil, drugače bi take stebila res le bolj červe v gojzd vabile kakor jih odganjale.

Zadnji pomogljej zoper červa je, da se ves od njega napadeni in suhi gojzd naenkrat poseka. Če se je červ že tako močno zaredil, da se mora les posekati, je res žalostno. Pripetilo se je že, da so se gojzdi tako dalječ ko oko nese, čisto posušili in da se ni moglo dosti delavcev dobiti, da bi se bilo vse drevje zadosti hitro posekalo. Pri tem poseku pa se mora na to gledati, da se poseka najpopred manji suhi les, to je, les, v katerem je červ še z zaplodom vred. Červ se namreč zmiraj bolj pomnožuje in nove še zdrave drevesa napada. Če bi ga toraj v takih drevesih pustili in le suhe in mrtve stebila sekali in pospravljali, bi se čedalje več lesa posušilo. Tudi tukaj se mora les kmalo izvoziti, skorja olupiti in z zaplodom vred sožgati. Stebila pa se najbolje za flose ali pa za oglje porabijo.

Celó koristno in dobro je tudi, da se červovi sovražniki varujejo in ne preganjajo. Ti posebno červov zaplod lovijo in pokončavajo. Med te červove sovražnike pa štejemo: lastovke, žolne, bergleze, senice itd. Tudi nekteri keabri preganjajo červa. Vidi se tudi tukaj, kako koristne so drobne tičice, ktere fantalini radi lovijo in terpinčijo.

Skusil sem v teh kratkih verstah sploh popisati, kako košen da je červ v gojzdih, kako močno škoduje in kako se ga je treba varovati. Popisati bi sicer še bilo marsikaj o tem merčesu, pa Bog daj, da bi se vsaj ta kratek popis nekterim naših kmetovavcev v glavo vtisniti hotel!

Janko P. Vijanski.

Kokošarstvo — dobra podpora kmetijstva.

Kmetovavci nikar ne zaničujte kuretine! To moremo dandanašnji marsikteremu gospodarju, posebno pa gospodinjam s prav živo besedo priporočati. Kokošja reja se pri kmetijah malo kjé tako obraja kakor bi se imela; malo gospodin se nahaja, da bi kuretino redile kakor ji gré; kokoši imajo v več krajih tako rekoč le za igračo. To ni prav. Kuretina nam daje dobro meso, jajca pa kaj tečen živež; od kokoš se dobiva, čeravno malo, vendar le najmočnejši gnoj, po katerem vsaka setev kaj spešno raste in tudi bogato obrodí; za kokošjo rejo ni treba velikega kapitala.

Zakaj se je naši gospodarji ne poprimejo z večjim veseljem; zakaj išejo le pri drugi živini dobička in sreče? Da v drugih deželah kurjo rejo veliko več obračajo kakor pri nas, nam bo vsak rad poteril, kdor je bil v pariški živinski razstavi, kjer je bilo kuretine največ na ogled postavljene pa tudi najbolj ogledovane. Tudi so se ravno pri omenjeni razstavi dobre kokoši za pleme tako drago plačevale, da bi ne verjel, kdor sam ni vidil. — Še deleč smo sicer od tega, da bi se tudi pri nas poteril pregovor: „Vsako nedeljo se mu kuha puta v piskru“. Ta pregovor ima veliko resnice v sebi; reja kuretine je tisti oddelek kmetijstva, kateri utegne tudi manj premožnim ljudem, čeravno majhen vendar le dober kosček kruh donášati. Res prav koristna in zdatna je reja kuretine, če se prav ravna, in so kokoši dobrega in rodovitnega plemena.

Ni ravno treba segati po ptujih plemenih; tudi z domačo kuretino se doseže dobiček, če vé gospodinja le prav kokošariti.

Res je pa vendar, da ptuje plemena, ki so že tudi pri nas znane in se imenujejo konhinhinka, brama, dorking, houdans itd., prekosijo naše domače v marsikaterih rečeh, ker so namreč večje, tedaj bolj mesnate, in kaj pridno ležejo jajca. Za kmetije pa imajo te ptuje kokoši še posebne dobre lastnosti, namreč so bolj mirne in ker imajo kraje perutnice, ne letajo kakor domače sèm ter tje okoli, ampak se lože zderžijo na manjšem prostoru, niso tedaj njivam in vertom tako nadležne in škodljive kakor domače.

Pametna gospodinja nikoli ne bo terpela tako imenovane divje kokošje reje, pri kateri se žival ponoči nad jasje in vrata poseda, podnevi pa po vsem dvorišu in še zunaj dvoriša klati, da ji le ni treba nič zernja potresati ali celó malo.

Taka kokošja reja je le v škodo, ne pa v dobiček, in kakor je nerodno gnojšče pečat slabega gospodarja, tako je tudi taka divja kokošja reja pečat nemarne gospodinje.

Kokoši morajo poseben, zdrav, svitel kurnjek, zraven njega primerno kurjo dvorišče in dovelj živeža imeti. Tako gleštane se dobro redijo, hitro rastejo in so zdrave; ležejo pridno jajca in valijo piščeta; kapuni se dobro spitajo; vse pa napravijo dokaj kurjeka, ki se dobro prileže gredam, kjer si prideluje pridna gospodinja zgodnje (pricajtne) zelenjave in sočivja.

Dobra puta leto in dan donáša sploh toliko dobička, da je dobiček za 50krat ali 100krat večji kakor je cena bila, po kateri je gospodinja puto kupila.

Recite: ali se splača ktera druga živina bolje?

„Allg. Land- u. F. Z.“

Gospodarska skušnja.

(Le dvakrat na dan kravam klaje pokladati) se je razun mnogih družih skušinj kaj dobro poterilo na neki grajšini poleg Linca. V poslednjem velikem zboru zgornje-avstrijske kmetijske družbe je gospodar omenjene grajšine živo priporočal le dvakratno pokladanje klaje molznim kravam in rekel, da krave niso nič manj molzle, ampak še skor več, ker med eno in drugo klajo je želodcu in čevam dosti časa ostalo, povžito klajo popolnoma prebaviti in pokuhati; živina je lepo rejena in poslov je za to manj treba, ker z dvakratnim delom to vse opravijo kakor sicer trikrat. Začnejo pa kravam na imenovani grajšini zjutraj ob polšestih pervikrat pokladati; ob devetih je živina vse pojedla; ob devetih jo napajajo, — do treh popoldne je mir; ob treh pa se dá klaja drugikrat. — Pač prav bi bilo, da bi saj nekteri naši gospodarji to reč poskusili, ktera se tako močno hvali, in bi nam hotli po tem svoje skušnje naznaniti. Prav lepo bi bilo, da bi pri nas ne brali le samo, kar drugod skušajo, temuč da bi to, kar je drugod hvaljeno ali

za dobro poterjeno, tudi sami poskusili, skušnje pa po tem vediti dali!

Kmetijske novíce.

* Prepoved zavoljo gnojnice. Bavarska (parska) vlada v Unterfranken-u in Aschaffenburg-u je 11. julija letošnjega leta oklicala sledečo prepoved: „Kantonsko poglavarstvo je v svojo veliko žalost spet zapazilo nemarnost, da se po mnogih vaséh gnojnica tako skerbno ne nabera in ne rabi tako kakor umno kmetijstvo terja. Kjer so gnojnišča nemarno napravljene, se razteka gnojnica po ulicah in cestnih grabnih, ali pa v vodo teče, in gré tako kmetijstvu, kteremu bi bila v veliko korist in podporo, popolnoma v zgubo; verh tega poblati poti in s svojim smradom škodo dela zdravju človeškemu. Ker se iz vsega tega vidi, da so gospodarji gluhi za vsak nauk in še svojega dobička ne porajajo, kraljeva gosposka, opiraje se na policijske zdravstvene in cestne predpise, zapoveduje to-le: Kdor pustí, da se gnojnica iz gnojnišča in hlevov po vasi, cestnih grabnih in drugih krajih razliva, plača do 10 gold. kazni, ali se bo pa za toliko časa v luknjo vtaknil, da se globa (štrafenga na dnarjih) pobota“. Vse okrajno-policijske gosposke naj omenjeno prepoved po vseh soseskah na znanje dajo in naj čujejo, da se bo natanko spolnovala. Da se bo pa ta zapoved v kratkem času povsod spolnovala, se vsem gospodarjem zapoveduje, gnojnišča tako popraviti in napraviti, da se bo gnojnica v njih nabirala. Da morejo vse to storiti, naj se jim nekoliko časa odloči, do kterega morajo svojo nalogo opraviti. Kdor se zoper to zapoved pregreší, naj se brez milosti po postavi kaznuje. Samo po sebi pa se zastopi, da v taci okolišinah, kjer se je gospodarju brez njegove krivice prepovedani razliv gnojnice naključil, tak primer ne zapada kazni. Kadar uradniki v opravilih svoje službe po kmetih potujejo, naj pazijo povsod na to, ali župani čujejo nad spolnovanjem te postave, in naj kmete z dobrovoljno pa resno besedo opominjajo, da vsak napravi svoje gnojnišče kakor je treba. Kantonsko poglavarstvo bode večkrat svoje komisarje po deželi razposlalo, da bodo vidili, ali se ta zapoved po oklicanem razglasu spolnuje ali ne.“

Želeti bi bilo, da bi se dala taka postava tudi v naših deželah.

* Gotov pomoček, obvarovati krompir gnjiline. Gospod Pless, c. k. učnik kemije na Dunaji, ki je pri neki kemijski poskušnji po nesreči popolnoma oslepil, razgláša važno novico, da je po 5letnih skušnjah znajdel gotovo pomoč, ne le da se krompir obvaruje gnjilobe, temuč tudi, da se začetek gnjiline ustavi. Z enim krajcarjem se more oteti mernik krompirja te nadloge. Časnik „Neueste Erfind.“ oklicuje to Plessovo najdbo tako-le: „20let že išejo pomoči zoper nesrečno krompirjevo bolezen — in vendar je še niso našli. Krompirjeva bolezen je najhuja nadloga, ki dandanašnje kmetijstvo tare. Ta nadloga je vsako leto huja kakor so požari, toča, živinske bolezni in druge nesreče. Po Hainovi statistiki se pridelá vsako leto v našem cesarstvu blizo 85 milijonov vagánov krompirja — dve tretjini pa ga greste po bolezni pod zlo. Ali bi ne bila neizrečena sreča, ako bi imeli gotovo pomoč zoper to nadlogo v rokah? In gospod prof. Pless nam ponuja gotovo sredstvo in za majhne stroške! Ta pomoček je dosihmal še skrivnost; kdor ga hoče zvediti, naj se oglasi pri c. kr. dunajski kreditni banki, naj natanko pové svoje ime in stanovanje in naj pošlje 100 gold. nov. dn.“

Ako je Pless-ovo sredstvo res gotovo in poterjeno, bi bilo najbolje, da bi mu cesarska vlada odkupila to skrivnost in jo potem razglasila celemu cesarstvu v prid, ker krompir je ljudstvu kruh in prikuha!